Riigikogu kultuurikomisjoni istungi protokoll nr 175

Tallinn, Toompea ja videosild Esmaspäev, 26. oktoober 2026

Algus 11.10, lõpp 12.45

Juhataja: Liina Kersna (esimees)
Protokollija: Merje Noorlind (konsultant)
Võtsid osa:
Komisjoni liikmed: Vadim Belobrovtsev, Signe Kivi, Tõnis Lukas, Reili Rand (Madis Kallas asendusliige), Margit Sutrop, Kadri Tali

Komisjoni ametnikud: Carina Rikart (nõunik-sekretariaadijuhataja), Helena Pihlakas (nõunik)
Puudus: Helle-Moonika Helme
Kutsutud: Haridus- ja Teaduministeeriumi õigusnõunik Indrek Kilk (2. päevakorrapunkt); Haridus- ja Teadusministeeriumi noortepoliitika osakonna juhataja Heili Griffith, huvihariduse ja noorsootöö juht Tormi Kotkas (3. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Jaak Aabi, Ester Karuse, Tanel Kiige, Andre Hanimäe, Züleyxa Izmailova algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning kutseõppeasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (969 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele noorte huvitegevuse toetuse suurendamiseks“ eelnõu (945 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Riigikogu kultuurikomisjoni nädala (26.10.2026-01.11.2026) töökava

Komisjoni istung esmaspäev, 26.10.2026 kell 11.10
1. Nädala töökava kinnitamine
2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Jaak Aabi, Ester Karuse, Tanel Kiige, Andre Hanimäe, Züleyxa Izmailova algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning kutseõppeasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (969 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele noorte huvitegevuse toetuse suurendamiseks" eelnõu (945 OE) esimese lugemise ettevalmistamine

5. Info ja muud küsimused

Komisjoni istung teisipäev, 27.10.2026 kell 14.00
1. Vabariigi Valitsuse algatatud rahvaraamatukogu seaduse eelnõu (877 SE) teise lugemise ettevalmistamine
2. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse "Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele taastada noorte koolispordi toetus" eelnõu (944 OE) esimese lugemise ettevalmistamine
3. Isamaa fraktsiooni algatatud keeleseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (964 SE) esimese lugemise ettevalmistamine
4. Info ja muud küsimused

Otsustati:
1.1. Kinnitada nädala töökava (konsensus: Vadim Belobrovtsev, Liina Kersna, Tõnis Lukas, Reili Rand).

2. Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni, Jaak Aabi, Ester Karuse, Tanel Kiige, Andre Hanimäe, Züleyxa Izmailova algatatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning kutseõppeasutuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (969 SE) esimese lugemise ettevalmistamine

Liina Kersna avas päevakorrapunkti arutelu ning andis eelnõu tutvustamiseks sõna algatajate esindajale.
Reili Rand tutvustas eelnõu, mille eesmärk on suurendada alates 2018. aastast muutumatuna püsinud koolitoidutoetust ühelt eurolt kahele eurole. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses (PGS) on küll antud Vabariigi Valitsusele volitus koolitoidutoetuse kehtestamiseks, kuid puuduvad selleks vajalikud rakendusaktid. Vaatamata sellele, et kohalike omavalitsuste finantsautonoomiat on suurendatud mitme toetuse tulumaksuarvestusse üleviimisega, peaks riik koolitoidu puhul looma eeldused laste võimalikult võrdseks kohtlemiseks kõigis Eesti piirkondades ning tasuta koolitoidu pakkumiseks. Tervise Arengu Instituudi maakondlikke erinevusi käsitlev koolitoidu uuring on välja toonud, et koolitoiduga rahulolu ja laste söömise mõjutajaid on erinevaid, nt toitlustamisnõuded, kokkade olemasolu või toitlustuskorraldus, kuid üldise järeldusena on rahastus jäänud tervisliku ja täisväärtusliku koolitoidu pakkumiseks ning muutustega kohanemiseks ebapiisavaks. Esitatud eelnõus ei ole esitatud konkreetseid katteallikaid, kuna toetuse suurendamist ja selle rahastamist on võimalik käsitleda käimasoleva riigieelarve menetluse raames.

Indrek Kilk tutvustas Vabariigi Valitsuse seisukohta.
I. Kilk selgitas, et Vabariigi Valitsuse hinnangul ei ole PGS-i ning kutseõppeasutuse seaduse muutmine koolilõunatoetuse suurendamiseks sobiv viis. Rahaliste katteallikate olemasolul tuleks vastavad kulud kavandada iga-aastases riigieelarves. Koolilõunatoetuse suurus on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 6. veebruari 2015. aasta määruses nr 16.
Esitatud eelnõu §-s 1 antakse valitsusele volitus kehtestada koolilõunatoetus õpilase kohta, kuid samal ajal piiratakse seda volitust seaduses sätestatava kindla alammääraga. Valitsuse hinnangul on selline lahendus vastuoluline ega vasta kõnealustes seadustes teiste hariduskulude toetuste puhul kasutatud regulatsioonile. Lisaks juhtis I. Kilk tähelepanu, et eelnõus on toetuse summa ette nähtud ööpäeva, mitte õppepäeva kohta, kuigi koolilõunat pakutakse õppepäevadel. Selline sõnastus võimaldaks arvestada toetust ka nädalavahetuste

eest ega vastaks eelnõu eesmärgile.
Reili Rand sõnas, et eelnõus kasutatud sõna „ööpäevas“ on varasemast eelnõust üle kandunud eksimus, mida saab menetluse käigus parandada. Eelnõu algatajate eesmärk ei ole maksta toetust nädalavahetuste eest.
R. Rand lisas, et koolitoidutoetuse puhul on algatajad lähtunud sotsiaaltoetuste, mitte haridusvaldkonna toetuste reguleerimise praktikast. Näiteks on peretoetuste konkreetsed määrad sätestatud seaduses. Koolitoidutoetuse määra seaduses sätestamise eesmärk on tagada laste ühtne kohtlemine kõigis Eesti piirkondades.

Vadim Belobrovtsev sõnas, et Eesti Keskerakonna fraktsioon toetab eelnõu. Fraktsioon tegi 2022. aasta septembris ettepaneku suurendada koolitoidutoetust pooleteise euroni ning on ka järgnevatel aastatel esitanud ettepanekuid tõsta toetus ühelt eurolt kahele eurole. V. Belobrovtsev lisas, et kaheksa aastaga on ühe euro ostujõud vähenenud ning senise toetusega on koolitoidu pakkumine muutunud keeruliseks. Käimasolev riigieelarve menetlus annab võimaluse kavandada toetuse suurendamiseks vajalikud vahendid ning näidata, et riik peab laste toitumist oluliseks.

Liina Kersna küsis, kas koolilõunatoetuse kehtestamiseks vajalikud rakendusaktid on puudu.
Indrek Kilk vastas, et PGS § 42 lõike 4 kohaselt kehtestab koolilõunatoetuse suuruse õpilase kohta ja toetuse jaotamise korra Vabariigi Valitsus. Toetuse määr on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 6. veebruari 2015. aasta määruses nr 16 ehk toetusfondi määruses.. I. Kilgi sõnul ei ole tegemist rakendusakti puudumisega, vaid sellega, et Riigi Teatajas puudub seadusesätte juures viide vastavale määrusele, mistõttu ei ole määrust selle sätte juurest võimalik avada.

Liina Kersna viitas eelnõu materjalides esitatud Statistikaameti andmetele, mille kohaselt elas 2024. aastal 4,6% lastest absoluutses ja 16,2% suhtelises vaesuses. L. Kersna rõhutas, et abi tuleks tagada eelkõige vaesuses elavatele lastele, vajaduse korral lisaks koolilõunale ka hommikusöögi pakkumiseks.
L. Kersna küsis, kas kõigile lastele koolitoidutoetuse suurendamise asemel oleks võimalik toetust suunata sihitumalt, et abi jõuaks kindlasti seda vajavate lasteni. Käesoleva muudatuse lisakulu on 32 miljonit eurot, kuid kõige suurem mure on just vaesuses elavate lastega. L. Kersna palus selgitada, kuidas näevad algatajad riigi, kohaliku omavalitsuse, koolipidaja ja lapsevanemate rolli koolitoidu rahastamisel, märkides, et riigipoolne toetus ei ole olnud mõeldud kõigi kulude katmiseks.
Reili Rand vastas, et koolitoit on laste baasvajadus, mille tagamine toetab nende osalemist õppetöös ja õppimisele keskendumist. Kõigile lastele tuleks luua ühtne alus, mida saab täiendada sihitud abimeetmetega. R. Rand viitas eri riikides tehtud uuringutele vaesuses ja vaesusriskis laste toetamise kohta ning lubas esitada täpsed viited täiskogu ettekandes. Üksnes vajaduspõhise koolitoidutoetuse rakendamine on keeruline, sest sissetulekupiiri kehtestamine ei kajasta alati perede tegelikke toimetulekuerinevusi. R. Rand nõustus, et riik ei pea tagama koolitoidu rahastamist üksi ning rõhutas kohalike omavalitsuste jätkuvat panust. Väiksemates koolides on mastaabiefekti puudumise tõttu kulud õpilase kohta suuremad ning omavalitsused panustavad juba märkimisväärselt haridusvõrgu ja koolitoidu rahastamisse. Kohalike tootjate eelistamine ja kohaliku majanduse toetamine peaks jääma omavalitsuste valikuks. Laste võimalus saada tervislikku ja täisväärtuslikku koolitoitu ei tohiks aga sõltuda üksnes omavalitsuse rahalistest võimalustest.
Liina Kersna sõnas, et üldise koolitoidutoetuse suurendamise korral toetaks riik ka nende laste koolitoitu, kelle pered ei ole vaesusriskis ning kelle vanematel on võimalik toitlustamisse

panustada. L. Kersna lisas, et haridusasutustes (sh lasteaedades) on mahetoidu pakkumiseks eraldi toetus. Näiteks Võrus on mahetoidu pakkumisele üle mindud praktiliselt kogu maakonnas. Koolitoidu kvaliteet on riigi, kohalike omavalitsuste ja osades koolides ka lapsevanemate ühise panuse tulemus.

Kadri Tali tunnustas Eesti koolitoidu kvaliteeti, tuues esile riigi ja kohalike omavalitsuste ühise panuse. K. Tali kritiseeris eelnõu katteallikate puudumist ja korduvat sõnastusviga „ööpäevas“, pidades selliste ettepanekute esitamist pingelise riigieelarve tingimustes populistlikuks ja vastutustundetuks. Ühine eesmärk peaks olema vajaduspõhise abi suunamine seda vajavatele lastele ja väikestele koolidele.
Reili Rand sõnas, et vabandas juba eelnõu sõnastusvea pärast ning ei nõustunud koolitoidu rahastamise probleemi pisendamisega. Eelnõu esitati pärast uute koolitoidunõuete rakendamist. Nii toitlustajate, ekspertide ja kui ka ministeeriumide aruteludes rõhutati vajadust suurendada nõuete täitmiseks ka rahalisi vahendeid.
R. Rand lisas, et riigieelarve muudatusettepanekuid saab esitada 4. novembrini ning eelnõu algatajad kavatsevad nende raames pakkuda lahendusi koos katteallikatega. Riigieelarveliste toetus- ja muude rahastamisotsuste üksikasjalik reguleerimine PGS-is ei ole vajalik.

Liina Kersna küsis, kas koolilõunatoetuse tõstmiseks ühelt eurolt kahele eurole on vaja muuta seadust või saab seda teha riigieelarve muudatusega, milles on ette nähtud vajalikud vahendid ja katteallikad.
Indrek Kilk vastas, et ei oska täpselt kommenteerida, kuidas koolilõunatoetuse summa on iga-aastastes riigieelarvetes kajastatud. Toetuse konkreetne määr on kehtestatud vaid Vabariigi Valitsuse toetusfondi määruses.
I. Kilk kinnitas, et koolilõunatoetuse suurendamiseks ei ole vaja seadust muuta. Toetusfondi määruses on toetuse suuruseks sätestatud 175 eurot õpilase kohta õppeaastas, mitte summa päeva kohta. Tema selgituse kohaselt tähendab see ühe euro suurust toetust õppepäeva kohta, sest PGS-is on ette nähtud 175 õppepäeva.
Reili Rand sõnul on eelnõu algatajate tahe, et konkreetne fikseeritud summa õpilase kohta oleks seadusega reguleeritud.

Tõnis Lukas küsis, miks on valitsus vastu koolilõunatoetuse määra sätestamisele seaduses, kuigi alushariduse seaduse muudatusega sätestatakse riikliku toetuse kohalikele omavalitsustele jaotamise alused seaduse tasandil. Valitsus põhjendas alushariduse seaduse muutmist vajadusega sätestada toetuse jagamise põhimõtted seaduses, et nende alusel saaks kehtestada valitsuse määruse. T. Lukas küsis, mille poolest need kaks lähenemist erinevad.
Indrek Kilk vastas, et ei ole alushariduse seaduse eelnõu ettevalmistamises osalenud ega saa seetõttu kahe lähenemise erinevust üksikasjalikult põhjendada. I. Kilk selgitas, et koolilõuna toetuse kohta hinnangu andmisel lähtus ta muudetavates seadustes seni kasutatud praktikast. Toetuse andmise põhimõtete ja määruse andmiseks vajaliku volitusnormi seaduses sätestamine erineb konkreetse toetussumma seaduses nimetamisest. Koolilõunatoetuse puhul soovitakse eelnõuga tuua seaduse tasandile konkreetne summa, muutmata muus osas kehtivat regulatsiooni.

Liina Kersna nõustus, et kui riik kehtestab koolitoidule senisest kulukamad nõuded, peaks sellega kaasnema ka toetuse suurenemine. Kuigi soola ja suhkru koguse vähendamine võib kulusid vähendada, võivad muud nõuded neid suurendada.
L. Kersna küsis, kas töörühmades on hinnatud uute koolitoidunõuete rakendamisega

kaasnevat lisarahavajadust ning kas selle kohta on tehtud arvutusi.
Reili Rand vastas, et uute koolitoidunõuete rakendamisega kaasneva lisarahavajaduse kohta ei ole ühtset summat. Ta selgitas, et määrus jätab köökidele ja kokkadele valikutes paindlikkuse, mistõttu oleks konkreetse summa nimetamine meelevaldne.

Liina Kersna tegi ettepaneku määrata juhtivkomisjoni esindajaks komisjoni esimees, võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11. novembril ning eelnõu esimesel lugemisel tagasi lükata.

Otsustati:
2.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda 11.11.2026 (konsensus: Vadim Belobrovtsev, Liina Kersna, Signe Kivi, Tõnis Lukas, Reili Rand, Margit Sutrop, Kadri Tali).
2.2. Teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (poolt 4: Liina Kersna, Signe Kivi, Margit Sutrop, Kadri Tali; vastu 2: Vadim Belobrovtsev, Reili Rand; erapooletuid 1: Tõnis Lukas).
2.3. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Liina Kersna (konsensus: Vadim Belobrovtsev, Liina Kersna, Signe Kivi, Tõnis Lukas, Reili Rand, Margit Sutrop, Kadri Tali).

3. Eesti Keskerakonna fraktsiooni esitatud Riigikogu otsuse „Ettepaneku tegemine Vabariigi Valitsusele noorte huvitegevuse toetuse suurendamiseks“ eelnõu (945 OE) esimese lugemise ettevalmistamine

Liina Kersna avas päevakorrapunkti arutelu ning andis eelnõu tutvustamiseks sõna eelnõu esitajate poolsele esindajale.

Vadim Belobrovtsev tutvustas eelnõu, millega tehakse Vabariigi Valitsusele ettepanek suurendada kohalikele omavalitsustele antavat noorte huvitegevuse toetust. Riiklikku toetust hakati eraldama 2017. aastal ning aastatel 2018-2021 jäi selle maht 14-15 miljoni euro vahele. 2022. aastal kavandati toetuse vähendamist 7 miljoni euroni, kuid vastuseisu järel eraldati 10 miljonit eurot. 2025. aastal vähendati toetust veel ning selle praegune maht on 9,2 miljonit eurot.
V. Belobrovtsev lisas, et toetuse vähenemine ning kaupade ja teenuste, sealhulgas huvihariduse kallinemine, piiravad omavalitsuste võimalusi pakkuda lastele ja noortele huviharidust. Toetuse suurendamine on igati põhjendatud ning eelnõuga kutsutakse valitsust üles taastama aastatel 2018-2021 kehtinud rahastamise tase.

Liina Kersna küsis, millal soovitakse noorte huvitegevuse toetust suurendada ning kas seda kavandatakse järgmise aasta riigieelarves.
Vadim Belobrovtsev vastas, et toetust tuleks suurendada esimesel võimalusel, eelistatult järgmise aasta riigieelarves.
Liina Kersna sõnas, et järgmise aasta riigieelarve on Riigikogule juba üle antud ning ees seisavad Riigikogu valimised. Praegusel valitsusel oleks keeruline täita toetuse suurendamise ülesannet. L. Kersna pidas otstarbekamaks esitada riigieelarve muudatusettepanek ning küsis, kas eelnõu esitaja nõustub selle lähenemisega.
Vadim Belobrovtsev sõnas, et soovi korral on toetuse suurendamine võimalik. V. Belobrovtsev kinnitas, et järgmise aasta riigieelarvesse kavatsetakse esitada vastav muudatusettepanek.
Liina Kersna selgitas, et tegi haridus- ja teadusministrina 2022. aastal otsuse vähendada huvitegevuse toetust selleks, et tõsta õpetajate palku ning säilitada vähemalt senine suhe riigi keskmise palgaga. Kuna valitsus eraldas lisavahendeid vaid 3% palgatõusuks, tuli ülejäänud

raha leida haridusvaldkonna seest. Otsuse tegemisel lähtuti riigi ja kohalike omavalitsuste ülesannete jaotusest. L. Kersna märkis, et haridusvaldkonnas raha ümberjagamine on alati keeruline, kuid toonane olukord oli kriitiline. Eesti Keskerakond kuulus samuti sel ajal koalitsiooni.

Kadri Tali arvamuse kohaselt peaks omavalitsuste kaudu huviharidusse suunatav 200 miljonit jõudma lasteni senisest vahetumalt. K. Tali pooldab koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga (HTM) Islandi mudelil põhineva huvihariduskonto või vautšeri väljatöötamist, mille puhul raha liiguks lapsega kaasa ka üle omavalitsuste piiride.
K. Tali lisas, et vastavas seaduses ei ole sätestatud omavalitsuste kohustust tagada igale lapsele huvihariduses osalemise võimalus ning kõik omavalitsused ei suuda pakkuda lapse huvidele ja võimetele vastavaid tegevusi. Näiteks 550 euro suurust toetust saaks kasutada huvihariduskonto või vautšeri kaudu kümne kuu jooksul, suvekuud välja arvatud, ning üksnes tegevuses osalemise korral. K. Tali hinnangul võimaldaks selline lahendus lastel proovida erinevaid huvialasid ning aitaks tagada raha sihipärase jõudmise lasteni.

Reili Ranna sõnul on erinevad erakonnad esitanud oma nägemuse huvihariduskontost või -kaardist ning ministeerium on Islandi näitel lahendust ette valmistanud. Kontopõhine lahendus aga ei taga iga lapse ligipääsu huviharidusele, kui riik ja kohalikud omavalitsused samal ajal valdkonna rahastamist vähendavad. R. Ranna hinnangul on riigi ja omavalitsuste jätkuv panus hädavajalik, et huvihariduse võimalused oleksid olemas ka hajaasustuses ja kaugemates piirkondades.

Heili Griffith selgitas, et HTM peab oluliseks noorte huvihariduses ja huvitegevuses osalemist ning otsib võimalusi parandada selle kättesaadavust. Huvihariduse ja huvitegevuse täiendava toetuse omavalitsuste tulubaasi viimise eelnõu ettevalmistamine hetkel seisab. HTM on arutanud ministriga toetuse senisel kujul säilitamist, kuni uue noortevaldkonna seaduse valmimiseni. Seaduse väljatöötamiskavatsus on ministri allkirja saanud ning läheb avalikule kooskõlastamisele. Uue seadusega oleks võimalik täpsustada riigi ja omavalitsuste kohustusi. Omavalitsustele lisaülesannete andmiseks aga puuduvad praegu vajalikud lisavahendid.
HTM näeb Islandi eeskujul kontopõhises rahastamises võimalikku arengusuunda, kuid selle rakendamine eeldab kokkulepet riigi ja omavalitsuste panuse ning rahastustingimuste kohta. HTM arvestuse kohaselt nõuaks noortele 550 euro suuruse toetuse võimaldamine 106 miljonit eurot, samal ajal kui omavalitsused panustavad valdkonda juba üle 200 miljoni euro. HTM on tellinud omavalitsuste huvihariduse rahastusmudelite ja vajaduste analüüsi. Paljud omavalitsused on kontopõhisest lahendusest huvitatud, kuid platvormi väljatöötamine ja süsteemi kasutuselevõtt vajavad rahastust ning võimalikku riigipoolset lisapanust. Oleme mõelnud ka Stebbyga ühendust võtta, et arutada, millised võimalused on noortele sellise lahenduse väljatöötamiseks.
Lisaks on HTM teinud ettepaneku töötada loodus- ja täppisteaduste valdkonna huvihariduse edendamiseks välja riigi, omavalitsuste ja erasektori ühisel panusel põhinev rahastusmudel.

Kadri Tali sõnul tuleks lähtuda kümnest kuust ja 7–12-aastastest, st 160 000 noorest. Huvihariduskonto rakendamine ei tohiks takerduda omavalitsuste vähese valmisoleku taha. Haridus- ja teadusminister Kristina Kallas on väljendanud soovi selle lahendusega edasi liikuda. Toetus peaks võimaldama lapsel ise aktiivselt huvihariduses osaleda ning olema kasutatav ka teises omavalitsuses vastavalt lapse huvidele. Lapsele sobivate võimaluste

tagamine üle omavalitsuspiiride aitaks peredel jätkata elamist ja säilitada elukoha registreeringu oma senises omavalitsuses, mistõttu peaks selliste võimaluste loomine olema ka omavalitsuste huvides.
Tormi Kotkas sõnas, et 106 miljoni euro suuruse rahavajaduse prognoosimisel lähtuti 7–19-aastastest noortest, mistõttu võis erinev arusaam sihtrühmast põhjustada lahknevuse arvutustes.

Margit Sutrop küsis, kas huvihariduse rahastamisest ning kättesaadavusest puudub praegu terviklik ülevaade ning selle koostamist alles alustatakse.
Tormi Kotkas sõnul puudub ka Eesti Linnade ja Valdade Liidul omavalitsuste huvihariduse ja huvitegevuse rahastusmudelitest terviklik ülevaade. HTM poolt tellitud käimasolev uuring kaardistab omavalitsuste rahastusmudelid ning valmisoleku rakendada Islandi mudelit. Uuringu ja omavalitsustega tehtava koostöö kaudu soovitakse ühtlasi suurendada teadlikkust Islandi lahendusest kui võimalusest parandada huvihariduse ja huvitegevuse kättesaadavust.

Margit Sutrop sõnul on huvihariduse rahastamise muutmiseks esmalt vaja terviklikku ülevaadet senisest korraldusest. M. Sutrop juhtis tähelepanu huvirühmade liitude murele, et toetuse omavalitsuste tulubaasi viimise korral ei pruugi raha enam huviharidusse jõuda ning vajalik oleks tagada toetuse sihtotstarbeline kasutamine.
M. Sutropi sõnul võiks ühekordse HTM uuringu asemel rakendada pidevat seiret ja avalikustada omavalitsuste rahastamisandmed, et peredel oleks võimalik võrrelda huvihariduse võimalusi.
Üldhariduskoolid ei ole alati valmis huvihariduses tehtud tööd arvestama, kuigi formaal- ja mitteformaalõppe lõimimine aitaks piiratud ressursse paremini kasutada ning vähendada õpilaste koormust ja koolistressi. M. Sutrop küsis, milliseid meetmeid pakub HTM üldhariduse ja huvihariduse koostöö parandamiseks ning formaal- ja mitteformaalõppe vaheliste takistuste kõrvaldamiseks.
Tormi Kotkas vastas, et 2025. aastal muudeti põhikooli- ja gümnaasiumiseadust ning mitteformaalõppe arvestamine muutus üldhariduskoolidele kohustuslikuks, olles varem vabatahtlik. Koolid vastutavad riiklikus õppekavas ette nähtud õpitulemuste saavutamise eest, mistõttu on formaal- ja mitteformaalõppe lõimimine keerukas protsess, millele ei ole üht lihtsat lahendust.
T. Kotkas pidas oluliseks koolijuhtide teadlikkuse suurendamist ning omavalitsuste koordineerivat rolli koolide ja koolivälise õppe pakkujate koostöö korraldamisel. Ministeerium toetab omavalitsusi ühiste arutelude ja kirjalike koostöökokkulepete sõlmimise soodustamiseks. Koos Haridus- ja Noorteametiga (HARNO) viiakse ellu lõimimist toetavaid tegevusi. T. Kotkas väljendas lootust, et edaspidi arvestatakse ka informaalset õpet. Kuigi lõimimise rakendamine on alles algusjärgus ja esineb raskusi, on juba ka positiivseid tulemusi.

Liina Kersna küsis, millist toetust antakse kohalikele omavalitsustele formaal- ja mitteformaalõppe lõimimise rakendamiseks.
Tormi Kotkas vastas, et toetus on mõeldud kõigile kohalikele omavalitsustele formaal- ja mitteformaalõppe lõimimise rakendustegevusteks ning selle suurus sõltub omavalitsuses tegutsevate üldhariduskoolide arvust. Toetusega soodustatakse haridusasutuste vaheliste koostöökokkulepete sõlmimist, koostöövõrgustiku loomist ja selle koostöömudeli väljatöötamist. Mitteformaalõppe arvestamise kord peaks kajastuma ka koolide õppekavades.
Heili Griffith lisas, et uus noortevaldkonna seadus peaks ajakohastama valdkonna toimimist

ning toetama ka formaal- ja mitteformaalõppe lõimimist. Huvihariduse õpetajate arvamuse kohaselt suurendaks kvalifikatsiooninõuete kehtestamine koolide usaldust koolivälise õppe vastu. Samuti võiks kontopõhine rahastamine hõlbustada huvihariduses osalemise arvestamist kooliõppes, kui selle kaudu rahastatavad tegevused vastaksid kindlatele kvaliteedinõuetele.

Reili Ranna arvamuse kohaselt peaks riik Islandi mudelil põhineva huvihariduskonto või -kaardi välja töötama keskselt ning pakkuma seda kohalikele omavalitsustele. Ühtne lahendus võimaldaks kehtestada kvaliteedinõuded, parandada ligipääsu ning arvestada laste liikumisega üle omavalitsuspiiride, vältides süsteemi killustumist. Samas, kontopõhine rahastamine üksi ei lahenda huvihariduse ja huvitegevuse pakkumise probleeme. R. Rand pidas vajalikuks sätestada noorsootöö seaduses riigi ja omavalitsuste vastutus ning kompenseerida vähemalt senised rahastuskärped, arvestades vahepealset hinnatõusu.

Kadri Tali sõnas, et on huvihariduskonto väljatöötamisega tegelenud ligikaudu aasta ning saanud ministrilt kinnituse, et lahenduse kaardistamine ja ettevalmistamine on töös. Vajalik on tagada huvihariduseks eraldatud raha sihtotstarbeline kasutamine ja läbipaistev arvestus. Süsteem peab hõlmama ka erateenusepakkujaid ja võimaldama osalemist üle omavalitsuspiiride. K. Tali küsis, kas huvihariduskonto rakendamist saaks alustada pilootprojektina ühes omavalitsuses ja hinnata selle mõju või tuleb enne lõpetada üleriigiline kaardistus ning valmistada lahendus ette kõigile omavalitsustele.
Heili Griffith vastas, et huvihariduskonto ja seda toetava platvormi arendamine eeldab rahalisi vahendeid, mida noortevaldkonnas praegu ei ole. Edasiliikumiseks tuleks, kas leida lisarahastus või suunata vahendeid ümber teiste tegevuste arvelt. H. Griffith kinnitas, et omavalitsuste rahastusmudelite kaardistus on ministriga kooskõlastatud ning ministeerium on motiveeritud kontopõhise lahendusega edasi liikuma ka uue noortevaldkonna seaduse ettevalmistamise raames. Noortevaldkonnale on taotletud lisarahastust kuni 6 miljonit eurot. Raha kasutamise eesmärgid on ministriga kooskõlastatud, kuid raha eraldamine ei ole veel kindel. HTM valmisolekust üksi ei piisa ning lahenduse elluviimiseks on vaja rahastust.

Kadri Tali küsis, kas leidub omavalitsusi, kes oleksid valmis koostöös ministeeriumiga kaardistama huvihariduskonto rakendamise võimalused ning alustama selle katsetamist pilootprojektina, arvestades, et omavalitsustele huvihariduseks eraldatavad summad on teada.
Heili Griffith vastas, et HTM-is on arutatud võimalust kasutada senist 9,2 miljoni euro suurust huvihariduse ja huvitegevuse toetust kontopõhise lahenduse rakendamiseks. Samal ajal on koalitsioonileppe alusel ette valmistatud eelnõu, toetuse viimiseks koos teiste toetustega omavalitsuste tulubaasi. Sellisel juhul ei ole raha enam sihtotstarbeline ning omavalitsused saaksid ise otsustada selle kasutamise üle. Tulubaasi viimise põhjendusena on esile toodud riikliku toetuse suhteliselt väikest mahtu võrreldes omavalitsuste enam kui 200 miljoni euro suuruse panusega valdkonda. Huvihariduse valdkonna esindajad on seevastu pidanud oluliseks toetuse sihtotstarbe säilitamist, kartes raha suunamist muudeks omavalitsuse kuludeks.

Kadri Tali küsis, kuidas saaks koostöös omavalitsustega korraldada huvihariduse rahastamise ümber nii, et raha liiguks lapse kaudu tema valitud õppesse, mitte otse teenusepakkujale. Ta palus selgitada, kas pilootprojektiga saaks alustada huviharidusse juba suunatava 200 miljoni euro kasutamist ümber korraldades ja sellele mõningaid lisavahendeid kaasates, selle asemel et rahastada uut süsteemi täielikult lisarahast.
Heili Griffith vastas, et noorsootöö ja huvihariduse korraldamine on praegu kohalike

omavalitsuste vastutusel ning nad otsustavad ise, milliseid võimalusi ja kuidas kohalikul tasandil pakutakse. Omavalitsuste raha kasutamisele riiklike nõuete seadmine eeldaks valdkonna seaduse muutmist. Uue seaduseelnõu ettevalmistamisel tuleb arutada, kas ja millises ulatuses saab riik omavalitsustele nende vahendite kasutamist ette kirjutada.
Liina Kersna arvamuse kohaselt ei tohiks huvihariduse toetust viia kohalike omavalitsuste tulubaasi enne uue valdkondliku seaduse jõustumist ning riigi ja omavalitsuste rollide selgeks rääkimist. Selline lähenemine on üldjoontes kokku lepitud ning seetõttu on toetuse tulubaasi viimine seni peatunud.

Signe Kivi toetas mõtet, et uuringute ja arutelude kõrval tuleb kiiremini jõuda praktiliste tulemusteni. Oluline on tagada igale lapsele mitmekesised huvihariduse võimalused, eelkõige hajaasustusega ja äärepiirkondades, kus nende korraldamine on keerulisem kui linnades. S. Kivi rõhutas omavalitsuste koostöö vajadust ning leidis, et lisaraha taotlemise kõrval on veelgi olulisemad huvihariduse sisu ja hea korraldus. Ta avaldas soovi, et lahenduste elluviimisega liigutaks kiiremini edasi.

Liina Kersna tunnustas Eesti muusikakoolide võrgustikku ja õppe kvaliteeti, märkides, et ka väiksemates kohtades pakuvad kvalifitseeritud õpetajad individuaalõpet ning professionaalseks muusikaõppeks ettevalmistust. L. Kersna tõi esile ka spordikoolide rohkuse ja sporditaristu hea taseme.
Huvihariduse olukorra hindamisel tuleks arvestada olemasolevate tugevustega ning täpsustada, milles seisnevad lahendamist vajavad probleemid. Näiteks Arenguseire Keskuse huvihariduse raporti arutelul ei osatud vastata küsimusele, kui ulatuslik on Eesti huvihariduse kättesaadavuse probleem võrreldes näiteks Soome, Rootsi ja Taaniga.
L. Kersna rõhutas, et huvihariduse kättesaadavus on äärmiselt oluline, kuid meetmete kavandamiseks tuleb täpsemalt välja selgitada, kus ligipääsuprobleemid tegelikult esinevad ja kui suured need on. L. Kersna juhtis tähelepanu laste erinevatele osalemisvõimalustele. Osa lapsi käib nädalas neljas-viies huviringis. Samal ajal kui teistel ei pruugi olla võimalik üheski huviringis osaleda. See viitab hariduslikule ebavõrdsusele ning riik peaks aitama neid erinevusi tasandada, et huviharidus oleks kättesaadav ka seni osalemisvõimaluseta lastele.

Signe Kivi meenutas varasemat pikapäevarühmade korraldust, kus lapsed olid pärast tunde hoitud, said õpiabi ning võimaluse osaleda huviringides, kas kooli juures või mujal. Ta tegi ettepaneku kaaluda selle kogemuse ajakohastamist.
Liina Kersna vastas, et sarnaseid lahendusi rakendatakse Eestis ka praegu kogupäevakooli vormis, kus huviharidus ning formaal- ja mitteformaalõpe on lõimitud koolipäeva sisse.

Reili Rand sõnas, et omavalitsuste aastane panus valdkonda on sõltuvalt arvestuse ulatusest ligikaudu 160–200 miljonit eurot ning riik eraldab omavalitsustele huvihariduse toetuseks veidi üle 9 miljoni euro. R. Rand küsis, kas riikliku toetuse omavalitsuste tulubaasi viimise edasilükkamine kuni seadusemuudatuseni tähendab toetuse maksmise jätkumist senisel kujul, mitte selle peatamist uuest aastast.
Liina Kersna vastas, et 9,2 miljoni euro suurust huvihariduse toetust ei tuleks viia kohalike omavalitsuste tulubaasi enne uue noorsootöö- ja huvihariduse seaduse jõustumist. Seni võiks toetuse maksmine jätkuda senise süsteemi alusel.

Reili Rand pidas otstarbekaks katsetada uut pearahapõhist huvihariduse rahastamissüsteemi võimaluse korral lisavahenditega, mitte niigi piiratud olemasolevat rahastust ümber suunates.

R. Rand küsis, kas jätkuvalt on kavas kaasata süsteemi käivitamiseks Euroopa raha ning milline on selle plaani praegune seis.
Heili Griffith vastas, et pearahapõhise huvihariduse rahastamissüsteemi käivitamine Euroopa raha abil ei ole praegu enam kavandamisel. Alles on jäänud 6 miljonit eurot, mis on planeeritud kõige haavatavamate noorte toetamiseks ja õppimiskohustuse täitmise toetamiseks mobiilse noorsootöö ning koolide ja noorsootöö koostöö kaudu. Eesmärk on jõuda koolist väljalangemise ohus või juba välja langenud noorteni, samuti nendeni, kes koolis ei käi, kodust välja ei tule või kellel on vaimse tervise mured.

Margit Sutropi sõnul tuleks uute andmete kogumise kõrval kasutada sihipärasemalt olemasolevaid andmeid. Ka Eesti inimarengu aruande arutelul kõlas tähelepanek andmete vähese kasutamise kohta. M. Sutrop eristas huvihariduse kättesaadavuses kaht liiki takistusi. Esiteks, piirkondlikku tegevuste ja valikuvõimaluste nappust, eelkõige hajaasustuses. Teiseks, osalemise hinda ja perede rahaliste võimaluste, teadlikkuse või lapse huviharidusse suunamise huvi vähesusega seotud takistusi. Viimased võivad tema hinnangul piirata osalemist ka Tallinnas ja Tartus, kus võimalusi on palju. Enne lahendusmeetmete valimist on oluline selgelt määratleda probleemid ja nende ulatus.
M. Sutrop küsis, kas on olemas selge ülevaade huvihariduse piirkondliku kättesaadavuse ning osalemise hinna, perede võimaluste ja teadlikkusega seotud probleemide ulatusest ning milliste meetmetega tuleks neid erinevaid takistusi lahendada.
Liina Kersna sõnul oli huvihariduse toetuseks eraldatud 14 miljoni euro eesmärk mitmekesistada huvitegevuse võimalusi eelkõige hajaasustuspiirkondades ja soodustada uute huviringide loomist. 2022. aasta kärpe ajaks oli see eesmärk saavutatud ning tegevuste valik eri piirkondades laienenud. Arenguseire Keskuse analüüs tõi esile, et tegelikult on just nimelt ebavõrdsuse küsimus olulisem, mistõttu tuleks tegevuste pakkumise kõrval pöörata rohkem tähelepanu laste tegelikele osalemisvõimalustele ja neid piiravate takistuste vähendamisele.
Tormi Kotkas selgitas, et riigi tasandil on olemas üldised andmed omavalitsuste spordi-, noorsootöö- ja huvihariduskulude kohta, kuid puudub üksikasjalik ülevaade nende kulude kujunemisest ning kasutatavatest rahastusmudelitest. Detailsete andmete kogumisel tuleb arvestada ka omavalitsuste õigusega oma eelarve üle otsustada. Rahastusmudelitest ülevaate saamiseks on vaja uut uuringut, mis käsitleb ka toetuste jagamise korraldust ja elanike teavitamist. Osalemist võib takistada mitte toetuse puudumine, vaid see, et pered ei leia toetuse kohta infot.
T. Kotkas tõi Islandi mudelil põhineva kontopõhise rahastamise eelisena esile võimaluse luua kõigile noortele ühtne alus huvihariduses ja huvitegevuses osalemiseks, säilitades perede väärikuse ning vähendades abi küsimisega kaasnevat ebamugavust. Kontol olevaid vahendeid saaks kasutada tegevuses osalemise eest tasumiseks ning väiksemate majanduslike võimalustega perede puhul täiendada muude toetustega, et katta ka kallimate huvialade kulusid. T. Kotkas nõustus, et perede teadlikkus on erinev, kuid riigi toetatud konto aitaks ühtlustada osalemisvõimalusi.

Kadri Tali hinnangul ei ole tänane mure see, et huvihariduses ei ole raha, vaid see, et raha ei jõua lasteni. K. Tali tõi näiteks oma kogemuse Neeme külas, kus ta alustas 2011. aastal lasteaias eelkooliealiste laste muusikaõpet. Tema sõnul läks 15 osalenud lapsest kuus hiljem muusikakooli ning huvi muusika vastu on säilinud ka noorte täiskasvanutena. K. Tali viitas Kultuuriministeeriumi spordi koolidesse viimise projektidele ning leidis, et sarnast lähenemist võiks kasutada ka muusika, teatri ja kunsti tutvustamisel. K. Tali tegi ettepaneku lahendusega

edasi liikuda ja luua lastele konto, mis annaks neile võimaluse valida. Esmalt tuleks lastele võimalus luua ning küll seejärel tekib ka treenereid, professionaalseid muusikuid ja kunstnikke, kes lastega töötama hakkavad, ilma et selleks peaks tingimata olema juba huviring loodud.

Liina Kersna leidis, et huvihariduskonto rakendamise mõju tuleb esmalt katsetada ja mudeldada, sest omavalitsused kasutavad praegust ligikaudu 200 miljoni euro suurust rahastust muu hulgas muusikakoolide hoonete ülalpidamiseks ja õpetajate palkadeks. Kontopõhise rahastamise korral jõuaks osa rahast laste kaudu tagasi samadesse koolidesse, kuid mitmes huviringis osalemisel jaguneks see eri teenusepakkujate vahel. L. Kersna hinnangul eeldab muudatus seaduslikku alust ning selgemat ülevaadet omavalitsuste olukorrast ja valmisolekust uut mudelit rakendada.
L. Kersna pidas vajalikuks jätta huvihariduse toetus omavalitsuste tulubaasi viidavate toetuste hulgast välja kuni uue valdkondliku seaduse vastuvõtmiseni, mistõttu ei tuleks seda muudatust teha Riigikogu praeguse koosseisu ajal. Teiste toetuste tulubaasi viimist pidas L. Kersna vastuvõetavaks.
L. Kersna avaldas lootust, et Islandi mudeli arendamisega liigutakse edasi ning formaal- ja mitteformaalõppe lõimimist hakatakse ministeeriumi toel senisest rohkem kasutama, märkides, et selle rakendamine on alles esimeses aastas.
L. Kersna teavitas komisjoni, et õigus- ja analüüsiosakonna hinnangul on eelnõu Riigikogu otsusena vastuvõtmiseks nõutav Riigikogu koosseisu häälteenamus.

L. Kersna tegi ettepaneku määrata juhtivkomisjoni esindajaks Kadri Tali, teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 11.11.2026.

Otsustati:
3.1. Teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu päevakorda ja viia läbi lõpphääletus 11.11.2026 (konsensus: Vadim Belobrovtsev, Liina Kersna, Signe Kivi, Tõnis Lukas, Reili Rand, Margit Sutrop, Kadri Tali).
3.2. Määrata juhtivkomisjoni esindajaks Kadri Tali (konsensus: Vadim Belobrovtsev, Liina Kersna, Signe Kivi, Tõnis Lukas, Reili Rand, Margit Sutrop, Kadri Tali).

4. Info ja muud küsimused

4.1 Kultuuriministrit nõustav Muinsuskaitse Nõukogu soovib 10. novembril kell 13.00-14.00 Komandandi majas (Toompea 1) tutvustada valminud valdkondlikku visiooni.

Kohtumise eesmärk on tutvustada nõukogu nägemust sellest, kuidas tagada Eesti kultuuripärandi säilimine ja aktiivne kasutamine ning tugevdada pärandivaldkonna rolli riiklikes otsustusprotsessides.

Otsustati:
4.1.1. Toetada ürituse toimumist Riigikogu poolse partnerina (konsensus: Vadim Belobrovtsev, Liina Kersna, Signe Kivi, Tõnis Lukas, Reili Rand, Margit Sutrop, Kadri Tali).

(allkirjastatud digitaalselt)
Liina Kersna
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Merje Noorlind
protokollija